

DOI: <http://doi.org/10.32750/2023-0121>

УДК: 330.101

JEL Classification: H52, H72, I22, H56

Жукова Юлія Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки,
Київського університету імені Бориса Грінченка
Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0001-6312-9600
e-mail: y.zhukova@kubg.edu.ua

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ВІЙНИ

Анотація. У статті розглянуто питання економічних аспектів фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні в період війни. Проведений аналіз динаміки основних показників розвитку закладів загальної середньої освіти в Україні за період 2018-2022 рр. дозволив зробити висновок щодо скорочення їхньої кількості на 16,13 %. Встановлено, що фінансування організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти в Україні з 2014 р. відбувається за рахунок коштів місцевих бюджетів, які одержують освітні субвенції з Державного бюджету. Встановлено, що освітня субвенція може бути витрачена на оплату праці вчителів різних типів закладів загальної середньої освіти (загальноосвітні школи, ліцеї, гімназії, спецшколи, початкові школи, інклюзивно-ресурсні центри). Аналіз динаміки обсягів видатків Зведеного Державного бюджету України за статтею «Освіта» дозволив зробити висновок щодо щорічного зростання обсягів фінансування у 2018-2021 рр., та зменшення на 4,81 % обсягів фінансування системи освіти в Україні у 2022 р. Встановлено, що під час війни багато закладів загальної середньої освіти було фізично знищено або значно пошкоджено, на ремонт або відбудову яких будуть потрібні додаткові кошти. Встановлено, що для забезпечення освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, які працювали за змішаною формою навчання, потрібно було обладнати укриття. В бюджеті міста Києва на 2023 р. передбачено додаткові видатки на облаштування закладів загальної середньої освіти у розмірі 649 млн. грн, у тому числі на облаштування укриттів - у розмірі 247 млн. грн. Встановлено, що обсяги видатків бюджету міста Києва на організацію освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти за період 2018-2022 р. зросли у 2,23 рази. Обґрунтовано, що окрім відшкодування поточних витрат на організацію освітнього процесу також потрібні кошти на відновлення та відбудову зруйнованих та пошкоджених будівель шкіл, на обладнання укриттів, яких немає у багатьох закладах загальної середньої освіти.

Ключові слова: заклади загальної середньої освіти; фінансування; видатки місцевого бюджету; динаміка; освітня субвенція; воєнний стан.

ВСТУП

Постановка проблеми. За роки державності в Україні було проведено низку державних реформ в сфері освіти. Особлива увага приділялась саме системі загальної середньої освіти, так як освіта дітей є необхідною умовою формування сучасного суспільства та економічного розвитку країни. Не кожна людина в подальшому отримує вищу освіту, проте кожний маленький громадянин України, за законодавством України, має право та можливість отримати повну загальну середню освіту на безоплатній основі. Негативний вплив зовнішніх чинників, таких як карантинні обмеження в зв'язку із пандемією на Covid – 19 та більш жакливі події, такі, як повномасштабна війна в Україні, значно обмежили можливості щодо очного відвідування здобувачами освіти закладів загальної середньої освіти. В умовах карантинних обмежень та воєнного стану більшість закладів загальної середньої освіти перейшли на дистанційне навчання. Фінансування закладів загальної середньої освіти відбувається за рахунок коштів місцевих бюджетів. Для налагодження повноцінного освітнього процесу в закладах загальної середньої

освіти в умовах дистанційного навчання необхідні були додаткові фінансові ресурси. Війна створює багато додаткових викликів системі загальної середньої освіти та вимагає додаткових витрат. Доцільно провести дослідження економічних аспектів фінансування закладів загальної середньої освіти в період війни, що є актуальним для теперішнього стану економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання економічних аспектів фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні в період війни є актуальним для сучасного стану економіки України і залишається ще мало дослідженим науковцями. Дослідженню різних аспектів розвитку освіти в Україні в період війни присвячена колективна праця українських науковців під керівництвом С.М. Шкарлета [1]. Актуальні питання соціально-економічних та гуманітарних наслідків російської агресії для українського суспільства досліджені у науковій праці Пищуліної О., Юрчишина В., Маркевич К., Міщенко М., Добвольського Д. [2]. Результати досліджень Інституту освітньої аналітики багатоаспектної проблеми освіти України в умовах воєнного стану викладені у інформаційно-аналітичному збірнику [3]. Наукові праці Назукової Н.М. присвячені дослідженням міжнародного досвіду застосування фактору фінансування освіти для прискорення економічного зростання у воєнний та повоєнний періоди [4, 5]. Наукові статті Рамського А.Ю. присвячені дослідженням сучасного стану, проблемам та перспективам фінансування закладів загальної середньої освіти [6, 7]. У науковій статті Юрченко А.М., Краус К.М., Краус Н.М. викладено результати досліджень світового досвіду та української практики інституційних засад управління фінансовим забезпеченням закладів освіти [8]. У статті науковців Шевчук І.Б. та Шевчука А.В. наведені результати аналізу освітньої аналітики крізь призму війни в Україні [9]. У статті Лойко В.В., Поздєєвої К.В., Маляра С.А. обґрунтований методичний підхід до розподілу бюджетних видатків на організацію навчального процесу в закладах загальної середньої освіти [10].

Враховуючи те, що наукові дослідження, результати яких є вже опублікованими у науковій літературі, стосувалися в більшій мірі різних аспектів функціонування системи освіти України в цілому у воєнний період, то доцільно приділити увагу більш вузькій області, а саме, економічним аспектам фінансування закладів загальної середньої освіти України під час війни.

Мета статті. Метою статті є аналіз економічних аспектів фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні в період війни.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Нормативно-законодавчими актами України, зокрема Конституцією України та Законами України «Про освіту» та «Про повну загальну освіту» регламентована доступність та обов'язковість отримання загальної середньої освіти для кожної дитини на безоплатній основі [11-13]. Аналіз динаміки основних показників розвитку закладів загальної середньої освіти в Україні за період 2018-2022 рр. дозволив зробити висновок щодо скорочення їхньої кількості на 16,13 % (табл. 1).

Аналіз статистичних даних, наведених в табл. 1, дозволив зробити наступні висновки. Кількість здобувачів освіти у закладах загальної середньої освіти у 2022/23 навчальному році дорівнювало за кількістю рівню 2018/2019 навчального року, проте у 2020/21 навч. р. темп приросту кількості учнів закладів загальної середньої освіти склав 1,02, у 2020/21 навч. р. – 1,01, у 2021/2022 навч. р. – 1,0, а у 2022/2023 навч. р. – 0,95. Таким чином можна констатувати зменшення кількості учнів закладів загальної середньої освіти у воєнному 2022/2023 навчальному році у порівнянні із попереднім 2021/2022 навчальним роком. Так як кількість закладів загальної середньої освіти

зменшилась за досліджуваний період часу (2018-2022 рр.), а кількість учнів за даними статистики не змінилась, то можна відмітити зростання кількості учнів на один заклад загальної середньої освіти на 19,23 %. Кількість вчителів, які працюють у закладах загальної середньої освіти в Україні за період 2018-2022 рр. зменшилась на 7,14 %. Кількість учнів на 1 вчителя закладу загальної середньої освіти протягом 2018-2021 рр. залишалась на рівні 9 учнів на 1 вчителя, а у 2022 р. зросла до 10 учнів на 1 вчителя. Питома вага непедагогічного персоналу у загальній кількості персоналу закладів загальної середньої освіти в цілому в Україні коливається від 20 % до 45 %.

Таблиця 1

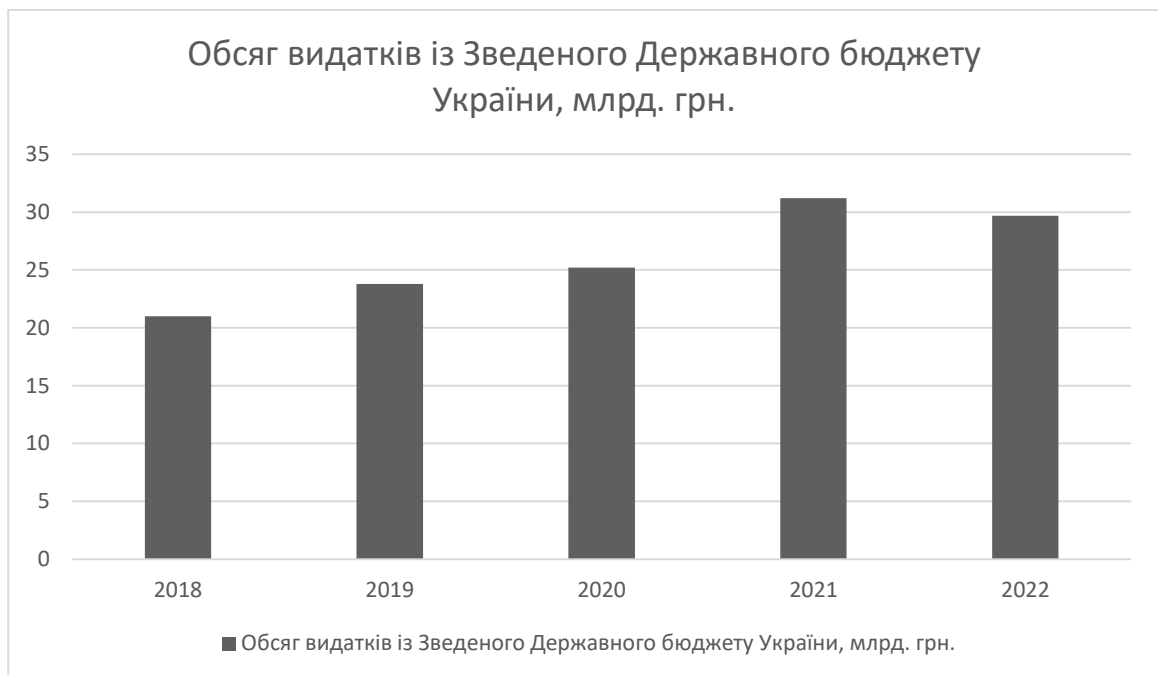
Динаміка основних показників розвитку закладів загальної середньої освіти в Україні за період 2018/19 - 2022/23 навч. р.

Назва показника	Навчальні роки					Відхилення даних 2022/23 від даних 2018/19 навч. р., %
	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	
Кількість закладів загальної середньої освіти в Україні, тис. одиниць	15,5	15,2	14,9	14,0	13,0	- 16,13
Кількість учнів у закладах загальної середньої освіти в Україні, тис. осіб	4042	4138	4211	4230	4042	-
Темпи зміни кількості учнів у закладах загальної середньої освіти в Україні, у % до попереднього року	1,03	1,02	1,01	1,00	0,95	-
Кількість учнів в середньому на один заклад загальної середньої освіти в Україні, осіб	260	272	282	302	310	19,23
Кількість вчителів у закладах загальної середньої освіти в Україні, тис. осіб	441	440	440	435	402	- 8,84
Кількість вчителів в середньому на один заклад загальної середньої освіти в Україні, осіб	28	28	29	31	30	7,14
Кількість учнів на 1 вчителя у закладах загальної середньої освіти, осіб	9	9	9	9	10	11,11

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України [14]

Фінансування організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти в Україні з 2014 р. відбувається за рахунок коштів місцевих бюджетів, які одержують кошти з Державного бюджету. З 2021 р. після завершення основного етапу адміністративно-територіальної реформи фінансування закладів загальної середньої освіти здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів територіальними громадами. Фінансові ресурси за статтею видатків «Освіта» надходить у вигляді освітньої субвенції безпосередньо із Державного бюджету, що передбачено Бюджетним кодексом України [15, ст. 103-2]. Освітня субвенція може бути витрачена на оплату праці вчителів різних типів закладів загальної середньої освіти (загально освітні школи, ліцеї, гімназії, спецшколи, початкові школи, інклюзивно-ресурсні центри).

Аналіз динаміки обсягів видатків Зведеного Державного бюджету України за статтею «Освіта» дозволив зробити висновок щодо щорічного зростання обсягів фінансування у 2018-2021 рр., та зменшення на 4,81 % обсягів фінансування системи освіти в Україні у 2022 р (рис.1).

Рис. 1. Динаміка обсягу видатків Зведеного Державного бюджету України за статтею «Освіта» за період 2018-2022 рр., млрд. грн.

Джерело: складено автором за даними Міністерства фінансів України [16]

Скорочення видатків з Державного бюджету на систему освіти України викликано війною в Україні та перерозподілом коштів на інші статті видатків. Війна принесла багато проблем в систему освіти України. Під час війни багато закладів загальної середньої освіти було фізично знищено або значно пошкоджено. На її відновлення, безумно, буде потрібно витратити кошти. Освітній процес в Україні під час війни здійснювався у змішаному форматі. У регіонах, де неможливо було здійснити освітній процес в очному форматі, він проходив в дистанційному форматі. У регіонах, в яких можна було здійснювати освітній процес в очному форматі, він здійснювався за бажанням батьків у змішаному форматі, діти могли навчатися як очно так і дистанційно.

Для забезпечення освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, які працювали за змішаною формою навчання, потрібно було обладнати укриття. Обладнані укриття мали далеко не всі заклади освіти, тому із Державного бюджету і із місцевих бюджетів на обладнання укриттів в закладах загальної середньої освіти були виділено додаткові кошти. На 2023 рік на облаштування захисних споруд у закладах загальної середньої освіти України передбачені видатки за бюджетною програмою 2211310 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування безпечних умов у закладах загальної середньої освіти» в обсязі 1,5 млрд. грн. В бюджеті міста Києва на 2023 р. передбачено додаткові видатки на облаштування закладів загальної середньої освіти у розмірі 649 млн. грн, у тому числі на облаштування укриттів - у розмірі 247 млн. грн.

Аналіз динаміки основних показників розвитку закладів загальної середньої освіти міста Києва за період 2018/19 - 2022/23 навчальні роки показав зростання їхньої кількості за досліджуваний період на 12,47 % (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка основних показників розвитку закладів загальної середньої освіти міста Києва за період 2018/19 - 2022/23 навчальні роки

Назва показника	Навчальні роки					Відхилення даних 2022/23 від даних 2018/19 навч. р., %
	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	
Кількість закладів загальної середньої освіти у місті Києві, од.	505	535	566	579	568	12,47
Кількість учнів у закладах загальної середньої освіти міста Києва, тис. осіб	301,2	314,4	324,8	335,3	293,6	-2,52
Темпи зміни кількості учнів у закладах загальної середньої освіти міста Києва, долі одиниць до попереднього року	1,01	1,04	1,03	1,03	0,87	-
Кількість вчителів у закладах загальної середньої освіти, тис. осіб	24,6	25,3	26,1	27,1	27,2	10,56
Обсяг видатків бюджету міста Києва на організацію освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти на рік, тис. грн	5 670 812,83	7 474 731,6	8 657 230,7	11 673 493,8	12 682 379,4	Зростання у 2,23 рази
Темпи зміни обсягів видатків бюджету міста Києва на організацію освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти на рік, долі одиниць	1,01	1,32	1,16	1,35	1,09	-

Продовження Таблиці 2

Обсяг видатків бюджету міста Києва на організацію освітнього процесу у одному закладі загальної середньої освіти у середньому на рік, тис. грн.	11229,33	13971,46	15295,46	20161,47	22328,13	Зростання у 1,98 рази
Обсяг видатків бюджету міста Києва на організацію освітнього процесу у одному закладах загальної середньої освіти у розрахунку на 1 учня в середньому на рік, тис. грн.	20,8	26,4	30,3	38,9	41,7	Зростання у 2,00 рази

Джерело: складено автором за даними Річних Звітів міста Києва та Головного управління статистики м. Києва [17,18]

Кількість учнів у закладах загальної середньої освіти міста Києва за період 1018-2022 р. зменшилась на 2,52 %. Темпи зміни кількості учнів у закладах загальної середньої освіти міста Києва у долях одиниць до попереднього року показували позитивну динаміку приросту до 2022 р.: 2019 р. – 1,04; 2020 р. – 1,03; 2021 р. – 1,03; 2022 р. – 0,87. Кількість вчителів у закладах загальної середньої освіти за період 2018 – 2022 р. зросла на 10,56 %. Обсяги видатків бюджету міста Києва на організацію освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти за період 2018-2022 р. зросли у 2,23 рази. Темпи зміни обсягів витрат бюджету міста Києва на організацію освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти на рік у долях одиниць до попереднього року показали щорічне збільшення обсягів фінансування на різні відсотки: 2018 р. - зростання на 1 % у порівнянні із попереднім 2017 р.; 2019 р. - зростання на 32 % у порівнянні із попереднім 2018 р.; 2020 р. - зростання на 16 % у порівнянні із попереднім 2019 р.; 2021 р. - зростання на 35 % у порівнянні із попереднім 2020 р.; 2022 р. - зростання на 9 % у порівнянні із попереднім 2021 р. Обсяги видатків бюджету міста Києва на організацію освітнього процесу у одному закладі загальної середньої освіти у середньому на рік за період 2018-2022 рр. зросли у 1,98 рази. Обсяги видатків бюджету міста Києва на організацію освітнього процесу у одному закладах загальної середньої освіти у розрахунку на 1 учня в середньому на рік за досліджуваний період часу зросли у 2,0 рази.

Заклади загальної середньої освіти міста Києва також зазнали руйнівного впливу війни. За даними Київської міської державної адміністрації на здійснення ремонтів та заміну вікон у пошкоджених будівлях закладів загальної середньої освіти внаслідок обстрілів з бюджету міста Києва було витрачено додатково у 2022 р. 160032,542 тис. грн. [19].

Війна негативно вплинула на обсяги бюджетного фінансування закладів загальної середньої освіти. Обсяги освітньої субвенції зі 108 млрд грн у 2022 році скоротилися до 87 млрд грн у 2023 році. Цей обсяг навіть менший ніж у 2021 році (100 млрд грн). Змінились і статті видатків, на які може бути витрачена освітня субвенція. Якщо на 2022 рік планувалося 1,5 млрд грн субвенції місцевим бюджетам на забезпечення пожежної безпеки в закладах загальної середньої освіти, то у 2023 році передбачено порівнянний обсяг субвенції на підвищення безпеки в школах [20]. Окрім відшкодування поточних витрат на організацію освітнього процесу також потрібні кошти на відновлення та відбудови зруйнованих та пошкоджених будівель шкіл, на обладнання укриттів, яких немає у багатьох закладах загальної середньої освіти.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Аналіз динаміки основних економічних показників розвитку системи загальної середньої освіти надав можливість зробити наступні висновки. Кількість закладів загальної середньої освіти в Україні за період 2018-2022 рр. скоротилась на 16,13 %. Кількість закладів загальної середньої освіти в місті Києві за той же період збільшилась на 12,47 %. З 2021 р. після завершення основного етапу адміністративно-територіальної реформи фінансування закладів загальної середньої освіти здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів територіальними громадами. Фінансові ресурси за статтею видатків «Освіта» надходить у вигляді освітньої субвенції безпосередньо із Державного бюджету, що передбачено Бюджетним кодексом України. Аналіз динаміки обсягів видатків Зведеного Державного бюджету України за статтею «Освіта» дозволив зробити висновок щодо щорічного зростання обсягів фінансування у 2018-2021 рр., та зменшення на 4,81 % обсягів фінансування системи освіти в Україні у 2022 р. Обсяги видатків бюджету міста Києва на організацію освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти за період 2018-2022 р. зросли у 2,23 рази. Війна негативно вплинула на обсяги бюджетного фінансування закладів загальної середньої освіти. Обсяги освітньої субвенції зі 108 млрд грн у 2022 році скоротилися до 87 млрд грн у 2023 році. На здійснення ремонтів та заміну вікон у пошкоджених будівлях закладів загальної середньої освіти внаслідок обстрілів з бюджету міста Києва було витрачено додатково у 2022 р. 160032,542 тис. грн. В бюджеті міста Києва на 2023 р. передбачено додаткові видатки на облаштування закладів загальної середньої освіти у розмірі 649 млн. грн, у тому числі на облаштування укріплень - у розмірі 247 млн. грн.

Якщо за Конституцією України держава зобов'язана надати можливість отримати повну загальну середню освіту всім громадянам України, то, зважаючи, переважно на бюджетне фінансування закладів загальної середньої освіти, видатки бюджету на освіту зростатимуть.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проектна діяльність: Науково-методичний збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с.
2. Пищуліна О., Юрчишин В., Маркевич К., Міщенко М., Добвольський Д. (2022). Соціально-економічні та гуманітарні наслідки російської агресії для українського суспільства. К., Центр Разумкова. 277 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_Gum.pdf
3. Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. Інститут освітньої аналітики. 2022. URL: <http://surl.li/cxswm>
4. Nazukova, N. (2022). Funding vocational education and training in Ukraine: wartime and after-the-war perspectives. *Věda a perspektivy*, 12(19). P. 17-24. URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/3160/3175>
5. Назукова Н.М. (2023). Міжнародний досвід застосування фактору фінансування освіти для прискорення економічного зростання у повоєнний період. *Ефективна економіка*. №7. URL : <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1871/1888>
6. Рамський А.Ю. (2023). Фінансування закладів загальної середньої освіти: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. Том 8. № 2. С. 236 – 240. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/ujae_2023_r02_a34.pdf
7. Рамський А.Ю. (2023). Цифрова трансформація комунікаційних стратегій закладів вищої освіти України в період війни. *Науковий Вісник Міжнародної асоціації науковців. Серія: економіка, управління, безпека, технології*. Том 2. № 1. DOI 10.56197/2786-5827/2023-2-1-7.
8. Юрченко А.М., Краус К.М., Краус Н.М. (2022). Інституційні засади управління фінансовим забезпеченням закладів освіти: світовий досвід та українська практика. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. № 1 (9). С. 16 – 33.
9. Шевчук І.Б., Шевчук А.В. (2022). Освітня аналітика крізь призму війни: виклики та можливості для вищої школи України. *Економіка та суспільство*. Вип. 39. URL:

10. Лойко В.В., Поздєєва К.В., Маляр С.А. (2021). Методичний підхід до розподілу бюджетних видатків на організацію навчального процесу в закладах загальної середньої освіти. *Ефективна економіка*. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8532>
11. Конституція України (ред. від 01.01.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
12. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
13. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX (у редакції від 05.06.2023 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
14. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Статистична інформація. URL: www.ukrstat.gov.ua
15. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
16. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. Статистичний збірник. URL: <https://mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik>
17. Річний Звіт міста Києва. Департамент економіки та інвестицій виконавчого органу Київської міської ради. Фінансова інформація. 2021. URL: https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2022/8/22/Kyiv_Richnuy_zvit_2021_Finansova_informaciya.pdf
18. Офіційний веб-сайт. Головне управління статистики м. Києва. URL: <http://www.kiev.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=255&lang=1>
19. Офіційний портал Києва. Київська міська рада. Київська міська державна адміністрація. URL: <https://kyivcity.gov.ua/>
20. Реформа освіти та науки / Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogokapitalu/reforma-osviti>

Yuliya Zhukova

PhD in Economics, Assistant Professor,
Associate Professor of the Department of International Economics,
Borys Grinchenko Kyiv University,
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: 0000-0001-6312-9600
e-mail: y.zhukova@kubg.edu.ua

**ECONOMIC ASPECTS OF FINANCING INSTITUTIONS OF GENERAL
SECONDARY EDUCATION IN UKRAINE DURING THE WAR**

Abstract. The article examines the issue of economic aspects of financing general secondary education institutions in Ukraine during the war. The conducted analysis of the dynamics of the main indicators of the development of general secondary education institutions in Ukraine for the period 2018-2022 made it possible to draw a conclusion regarding the reduction of their number by 16.13%. It has been established that, since 2014, financing of the organization of the educational process in general secondary education institutions in Ukraine takes place at the expense of local budgets, which receive educational subventions from the State budget. It has been established that the educational subvention can be spent on the salary of teachers of various types of general secondary education institutions (generally educational schools, lyceums, gymnasiums, special schools, primary schools, inclusive resource centers). The analysis of the dynamics of expenditures of the Consolidated State Budget of Ukraine under the article "Education" made it possible to draw a conclusion about the annual growth of funding in 2018-2021, and a decrease of 4.81% in the funding of the education system in Ukraine in 2022. It was established that during the war, many institutions of general secondary education were physically destroyed or significantly damaged, for the repair or reconstruction of which additional funds will be needed. It was established that in order to ensure the educational process in institutions of general secondary education, which worked according to the mixed form of education, it was necessary to equip a shelter. In the budget of the city of Kyiv for 2023, additional expenses for the arrangement of general secondary education institutions are foreseen in the amount of UAH 649 million, including for the arrangement of shelters - in the amount of UAH 247 million. It was established that the volume of expenditures of the budget of the city of Kyiv for the organization of the educational process in institutions of general secondary education for the period 2018-2022 increased by 2.23 times. It is substantiated that, in addition to reimbursing current expenses for the organization of the educational process, funds are also needed for the restoration and reconstruction of destroyed and damaged school buildings, for the equipment of shelters, which are not available in many institutions of general secondary education.

Keywords: institutions of general secondary education; financing; local budget expenditures; dynamics; educational subvention; martial law.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Education of Ukraine under martial law. Innovative and project activity: Scientific and methodical collection/ general editor. S. M. Scarleta. Kyiv-Chernivtsi "Bukrek". 2022. 140 p.
2. Pyshchulina O., Yurchyshyn V., Markevich K., Mishchenko M., Dobvol'skyi D. (2022). Socio-economic and humanitarian consequences of Russian aggression for Ukrainian society. K., Razumkov Center. 277 p. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_Gum.pdf
3. Education of Ukraine under martial law. Informational and analytical collection. Institute of Educational Analytics. 2022. URL: <http://surl.li/cxswm>
4. Nazukova, N. (2022). Funding vocational education and training in Ukraine: wartime and after-the-war perspectives. Science and perspective, 12(19). R. 17-24. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/3160/3175>
5. Nazukova N.M. (2023). International experience of applying the education financing factor to accelerate economic growth in the post-war period. Efficient economy. #7. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1871/1888>
6. Ramsky A.Yu. (2023). Financing of institutions of general secondary education: current state, problems and prospects. Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology. Volume 8. No. 2. P. 236 - 240. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/ujae_2023_r02_a34.pdf
7. Ramsky A.Yu. (2023). Digital transformation of communication strategies of higher education institutions of Ukraine during the war. Scientific Bulletin of the International Association of Scientists. Series: economy, management, security, technology. Volume 2. Number 1. DOI 10.56197/2786-5827/2023-2-1-7.

8. Yurchenko A.M., Kraus K.M., Kraus N.M. (2022). Institutional principles of managing the financial support of educational institutions: world experience and Ukrainian practice. *European scientific journal of economic and financial innovation*. No. 1 (9). P. 16 – 33.

9. Shevchuk I.B., Shevchuk A.V. (2022). Educational analytics through the lens of war: challenges and opportunities for higher education in Ukraine. *Economy and society*. Vol. 39. URL:

10. Loiko V.V., Pozdeeva K.V., Malyar S.A. (2021). A methodical approach to the distribution of budget expenditures for the organization of the educational process in institutions of general secondary education. *Efficient economy*. No. 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8532>

11. Constitution of Ukraine (ed. dated 01.01.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

12. On education: Law of Ukraine dated September 5, 2017 No. 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

13. On comprehensive general secondary education: Law of Ukraine dated January 16, 2020 No. 463-IX (as amended on June 5, 2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

14. Official website of the State Statistics Service of Ukraine. Statistical information. URL: www.ukrstat.gov.ua

15. Budget Code of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

16. Official website of the Ministry of Finance of Ukraine. Statistical collection. URL: <https://mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik>

17. Annual Report of the City of Kyiv. Department of Economy and Investments of the Executive Body of the Kyiv City Council. Financial information. 2021. URL: https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2022/8/22/Kyiv_Richnuy_zvit_2021_Finansova_informaciya.pdf

18. Official website. Main Department of Statistics of Kyiv. URL: <http://www.kiev.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=255&lang=1>

19. Official portal of Kyiv. Kyiv City Council. Kyiv City State Administration. URL: <https://kyivcity.gov.ua/>

20. Reform of education and science / Government portal. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogokapitalu/reforma-osviti>

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.